

Asia: VN/16752/2022

Hallituksen esitysluonnos hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (yliopistosairaalisä ja siirtymätasauksen muutokset)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Toisille hyvinvointialueille perusteita jaettavaa ja toisilta rahoitusta vähentävää yliopistosairaalisää esittänyttä lakiluonnosta koskeva aiempi lausuntokierros tämän vuoden huhtikuussa hoidettiin käytännössä ilman asianmukaisia perusteita ja hyvin kyseenalaisella kuulemismenettelyllä, josta Jämijärven kunta totesi menettelyn osalta, että lakiluonnoksessa on kyse erityisesti hyvinvointialueiden osalta liian isoista muutoksista siihen, että neljä työpäivää käsittävä lausuntoaika olisi riittävä. Lisäksi Jämijärven kunta paheksui sitä, että lakiluonnoksesta järjestettiin kuulemistilaisuus, johon oli kutsuttu valikoituja kuntia. Valikoiduista kunnista ei oltu myöskään annettu tietoa.

Tämä lausuntokierros lähtee ilmeisesti siitä, että kunnilta tai maakuntaliitoilta ei ole tarpeellista kysyä asiassa, jonka vaikutus kuitenkin on se, että joidenkin kuntien asukkaiden palveluihin on käytettävissä merkittävästi aiemmin esitettyä vähemmän rahaa. Lausuntopyyntöä ei ollut aiempaan tapaan lähetetty kuntiin.

Jämijärven kunta totesi aiemmassa lausunnossaan myös, että esitys tarkoitti sitä, että yliopistosairaala-alueille tuotetaan palveluja "olosuhdetekijöiden" johdosta muita alueita tehottomammin/kalliimmin. Ko. olosuhdetekijöistä ei ollut tarkennusta lakiluonnoksessa. Yliopistosairaalisälle ei ollut minkäänlaista asianmukaista perustetta tai perusteita ei ilmennyt lakiluonnoksessa.

Yliopistosairaalisä tarkoittaisi ainakin osaksi periaatteena sitä, että vaikka niille kunnille, jotka tuottavat 7-9 luokkien peruskoulutuksen keskimääräistä kalliimmalla mistä vain syystä pitäisi maksaa "yläluokkalisää" tai niille kunnille (tai kuntakategorioille), jotka tuottavat keskimääräistä enemmän

tehostettua palveluasumista kalliina omana tuotantona, pitäisi maksaa "oman tuotannon lisää". Periaate on järjestön taloudellisen tehokkuuden näkökulmasta.

Uudessa lakiluonnoksessa ei edelleenkään ole riittäviä perusteita yliopistosairaalisille, koska edellä mainittua periaatetta ei voida pitää sellaisena. On selkeä riski, että lakiluonnoksen ehdotus tarkoittaisi, että tehottomuuden vuoksi jaetaan lisää rahaa tehottomille.

Yliopistosairaala-alueiden tulee kyetä - siinä kuin kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden tulisi - tuotteistamaan palveluitaan ja laskemaan tuotteidensa hinnat, jolloin niiden hintakehitykseen voidaan puuttua ja myydyistä palveluista perittäisiin oikea hinta. Siinä määrin kuin yliopistosairaala-alueet eivät pysty tuottamaan kaikille hyvinvointialueille tyypillisiä palveluja samaan hintaan kuin muut hyvinvointialueet, niiden kannattaa alkaa ostaa palveluita tehokkaammilta alueilta tai korjata toimintaansa.

Jonkinlaisena perusteena mainitaan kuitenkin TKKI-toiminta, jota kuitenkin tekevät kaikki hyvinvointialueet. TKKI-resurssien oikeudenmukainen vertailu hyvinvointivointialueiden välillä on esitysluonnoksen mukaan "vaikeaa". Kuitenkin esityksessä ollaan tekemässä "tiedotta johtamista" ja antamassa toisille hyvinvointialueille lisää rahaa ja ottamassa toisilta pois. Valmistelijat eivät tiedä, millainen summa pitäisi heidän mielestään kompensoida.

Ennen kuin selvitetään, mikä on oikeudenmukainen jakotapa, ei voida viedä lainsäädäntöä eteenpäin ja viedä joiltakin alueilta resursseja pitkäksi aikaa tai pysyvästi. TKKI-panostuksien muu rahoitus on myös aihetta kartoittaa ennen kuin lain valmistelua voidaan pitää asianmukaisena.

Lakiluonnoksessa kerrotaan, että "yliopistosairaanhoidopiirien jäsenkunnat ovat rahoittaneet laskennallisesti noin 8,9 % prosentien lisäkustannukset". Yliopistosairaala-alueiden yksikkökustannukset ovat 10 % korkeammat kuin muualla. Selvityksen tulos voi tarkoittaa sitä, että iso osa tuosta rahasta on vuosittaista tehottomuudesta johtuvaa haaskuuta, jota yliopistosairaala-alueiden on annettu tehdä. Näin erityisesti, jos myös kaikkien hyvinvointialueiden järjestämien palvelujen yksikköhinnat ovat tuon 10 % korkeammat yliopistosairaala-alueilla. Sairaanhoidopiirien benchmarkkaus on saattanut olla pääosin alkeellisella tasolla, mutta ei siitä ole aihetta palkita. On myös mielenkiintoista, että esitys voi tarkoittaa sitä, että vuosikausia yliopistosairaala-alueilla on kuntien toimesta maksettu liikaa palvelutuotannosta. Olisi todella häkellyttävää, jos näin olisi tapahtunut asian nousematta keskusteluun.

Lakiluonnoksen eteenpäin operoinnin kyseenalaisuus jatkuu, kun esimerkiksi eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen halua korostaa tieteellisen tutkimuksen merkitystä käytetään keppihevosen, jollaisilla ilman laskelmia saaduilla kannanotoilla saadaan tehtyä koko esityksen mukainen rahansiirto. Esitystä on täydennetty tilanteen kompensoimiseksi, mutta jos lisärahaa on jaossa, jaettakoon se perustellulla periaatteella. Lakiluonnoksessahan pyritään hankkimaan vähintään osittain perusteetonta etua joillekin hyvinvointialueille. Lakeja valmisteltaessa on kyettävä esittämään

todellisia lukuja, joiden perusteella tehdään tiedolla johtamista ja eduskunta voi tehdä päätöksiä asianmukaisesti informoituna.

Monilla hyvinvointialueille ei tunneta tai käsitellä riittävästi tuotteiden tuotantokustannuksia ja yksikköhintoja eikä aina edes sitä, miten kustannukset jakautuvat toiminnoittain. Ei ole kiinnitetty huomioita siihen, miksi samaa palvelua tuotetaan hyvin erilaisin kustannuksin. Myös tämä on asiakokonaisuus, jonka vuoksi aiheutetaan suurta taloudellista tehokkuutta, joka on pois palveluista ja/tai aiheuttaa lisää verotuspainetta. Asialle on tapahduttava jotakin ja myös valtioneuvoston on osaltaan toimittava hyvinvointialueiden kohtuullisen talousjohtamisen varmistamiseksi.

Ojakoski Markus
Jämijärven kunta